

ETİYOPYA ÜLKE BÜLTENİ

2018

İçindekiler

Genel Bilgiler	1
Siyasi Yapı	1
Genel Ekonomik Görünüm	1
Sektörler	2
Tarım, Ormancılık ve Hayvancılık	4
İmalat Sanayi	5
Tekstil ve hazır giyim	5
Madencilik	5
Petrol ve Doğalgaz	5
Turizm	6
Enerji	6
Dış Ticaret	7
Etiyopya'nın Dış Ticareti (milyon dolar)	7
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	7
Etiyopya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	8
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	9
Etiyopya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	9
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler	10
Türkiye-Etiyopya Dış Ticaret Değerleri (milyon dolar)	10
Türkiye'nin Etiyopya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	10
Türkiye'nin Etiyopya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	11
Yatırımlar ve Müteahhitlik	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Önde Gelen Yatırımlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Müteahhitlik	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Faydalı Bilgiler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Türkiye-Etiyopya İş Konseyi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Yürütme Kurulu Üyeleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
İş Konseyi Çalışan Bilgileri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
İletişim	11

Etiyopya

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	: Federal cumhuriyet
Devlet Başkanı	: Mulatu Teshome Wirtu
Yüz Ölçümü	: 1,119,683 km ²
Toplam Nüfus	: 99,465,000
Nüfus Artış Hızı	: 2.9
Ortalama Yaşam Süresi	: 63
Etnik Dağılım	: Oromo %34,5, Amhara %26,9, Somali %6,2, Tigray %6,1, Sidamo %4, Gurage %2,5 ve Affar %1,7
Dini Dağılım	: %34 Müslüman, %63 Etiyopya Ortodoksu, %3 Diğer
Okuma Yazma Oranı	: %39
Konuşulan Diller	: Resmi diller olan Amarigna (Amharikçe), Oromigna, Tigrigna, Somaligna ve Sidamigna ile diğer bölgesel diller, İngilizce ve Arapça
Başkent	: Addis Ababa
Başlıca Büyük Şehirler	: Addis Ababa, Dire Dawa, Nazret, Gonder, Dese, Mekele, Bahir Dar
Para Birimi	: Etiyopya Birr'i (ETB)
Saat Farkı	: Yok
Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	: UN,UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UPU, WCO, WFP, WFTU, WHO, IMF, IOC, ISO, ICRM, WIPO, WMO, UNWTO, FAO, IAEA, IBRD, ICAO, Interpol, IDA, IFRC, IFC, IFAD, ILO, IOM, IMO, ITU, ITSO, ITUC, IPU, OPCW, PCA, AU, IGAD, ACP, AfDB, COMESA, G-24, G-77
Resmi Tatiller	: 7 Ocak (Yeni Yıl), 19 Ocak (Epifani Yortusu), 2 Mart (Adowa Savaşı'nın Yıldönümü), 6 Nisan (Zafer Günü), 6 Mayıs (Mayıs Günü), 11 Eylül (Yeni yıl Günü), 12 Eylül (Good Friday, Easter, Eid El Fitir, Eid el Ahda, Maulid)

Siyasi Yapı

Etiyopya Afrika Kıtasında 3000 yıllık en eski medeniyete sahip olup, tarihte hiç bir zaman sömürge olmamış bir Doğu Afrika ülkesidir. Etiyopyanın M.Ö. 1237 yılında kurulduğu tarihçilerce iddia edilmektedir. Bugünkü manada M.Ö. 8. yüzyılda Etiyopya üzerinde kurulan ilk devlet Diamat Krallığıdır. Bu krallığın M.Ö. 1. yüzyılda çökmesiyle yerine Aksum Krallığı kurulmuştur. Bugünkü Etiyopya 1955 yılında kabul edilen Anayasa ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti adını almıştır. 1934-41 dönemindeki İtalyan işgali hariç tutulursa Afrika ülkeleri içinde sömürgeci yönetim altında idare edilmeyen tek ülke Etiyopya'dır ve uzun bir süre monarşi ile yönetilmiştir. 1974 yılında askeri cunta, the Derg, 1930 yılından beri hüküm süren İmparator Haile Salassie'yi tahtından indirerek sosyalist bir devlet kurmuştur. Kanlı darbeler, isyanlar, uzun süren kuraklık yılları ve toplu iltica sorunlarının var olduğu Etiyopya'da, 1991 yılında isyancı güçlerin Etiyopya Halkın Devrimci Demokratik Cephesi (Etiyopyan People's Revolutionary Democratic Front -EPRDF) altında bir koalisyon kurmaları ile bu rejim de devrilmiştir. Askeri cuntanın devrilmesi ile politik ve ekonomik açıdan istikrarlı bir döneme girilmiş ve ülke Afrika'nın en istikrarlı ülkelerinden birisi haline gelmiştir. Ülkede Anayasa 1994 yılında yürürlüğe konmuş olup, ülkede çok partili parlamenter bir idari yapı söz konusudur. Anayasaya göre meclis iki bölümden oluşmaktadır: Tüm ülkeyi temsil eden federal milletvekilleri ve bölgelerini temsil eden federe milletvekilleri. Federal milletvekilleri federe milletvekillerine göre daha fazla yetkiye sahiptirler.

Etiyopya'nın ilk çok partili seçimleri Mayıs 1995'de yeni anayasaya göre yapılmış ve seçimleri EPRDF kazanmıştır. İkinci ve üçüncü seçimleri de kazanan EPRDF, 2010 yılı Mayıs ayında yapılan son seçimleri de kazanarak mecliste dört kez üst üste çoğunluğu elde etmiştir. Ülkede faaliyette bulunan diğer büyük partiler ise Demokrasi ve Adalet Birliği Partisi (UDJ), Birleşik Etiyopya Demokratik Güçleri(UEDF), Oromo Federal Demokratik Hareketi(OFDM)'dir.

Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti 9 federal bölgeye ve iki büyükşehir şehir (Addis Ababa ve Dire Dawa) idaresine ayrılmıştır. Gerek nüfus ve gerekse ekonomik açıdan en önemli bölgeler Oromiya ve Amhara'dır. Büyükşehirler ise Addis Ababa ve Dire Dawa'dır. Geçmiş yıllardaki deneyimler göz önüne alınarak idari yetkiler ciddi ölçülerde bölgelere ve iki büyükşehirde de il yönetimlerine bırakılmıştır.

88 milyonun üzerindeki nüfusu ile Etiyopya Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi konumundadır. Etiyopya gittikçe artış göstermesine rağmen kişi başına 1000 doların altındaki geliriyle UNDP'nin en yoksul ülkeleri arasında yer almaktadır. Etiyopya ekonomisi, limanlara olan uzaklığı, doğal kaynaklarının ve altyapısının yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşadığı anlaşmazlıklardan dolayı yeterli gelişme gösterememiştir. 1991 yılına kadar Etiyopya'nın bir parçası olan Eritre ile Mayıs 1998 ile Aralık 2000 arasında sürekli çatışmalar söz konusu olmuştur. Aralık 2002'de Eritre ile Barış Anlaşması imzalanmış olmasına rağmen durum hassasiyetini korumaya devam etmekte ve özellikle var olan sınır probleminin kısa vadede çözümü de mümkün görülmemektedir. Diğer taraftan Etiyopya zayıf durumda olan Somali'deki geçici federal hükümete yardım etmek amacıyla 2006 yılında bu ülkeye müdahalede bulunmuş, Afrika Birliği Barış Gücünün bölgeye intikalinin gecikmesi nedeniyle Etiyopya birlikleri planlanandan daha uzun süre Somali'de kalmıştır.

Genel Ekonomik Görünüm

	2014	2015	2016	2017*
GSYH (Milyar \$)	53,9	59,8	61,4	67,1
Kişi Başına Düşen GSYH (\$)	556	601	603	642
Reel Büyüme Hızı (%)	10,3	9,6	5,4	6,0
Toplam Dış Borç (%GSYH)	30,8	36,0	42,3	46,7
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-7,4	-7,4	-7,8	-8,2
Enflasyon Oranı (ortalama %)	7,4	10,1	7,3	7,5

Kaynak: IMF & BMI, *tahmini

Dünyanın ve Afrika'nın en fakir ülkelerinden birisi olan Etiyopya'da 1990'lı yılların başından itibaren serbest pazar ekonomisine dayalı stratejiler izlenmeye başlanmış ve yapısal reformların uygulanmasına öncelik verilmiştir. Bu çerçevede, iç fiyatların yeniden düzenlenmesi, dış ticaretin liberalizasyonu, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi ve iç ve dış özel yatırımların desteklenmesi hükümetlerin öncelikli hedefleri arasında yer almıştır.

Hükümet yollar, elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi ülkenin altyapısını geliştirmek amacıyla yoğun bir yatırım sürecine girmiştir. Bunun yanı sıra, hükümet kamu iktisadi kuruluşlarının

özelleştirilmesi programını da yürürlüğe koymuştur. Özelleştirme süreci her ne kadar yavaş olsa da son on yıl içerisinde bir çok küçük ve orta ölçekli kamu iktisadi kuruluşu özelleştirilmiştir.

Hükümet elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi sektörlerde yabancı yatırımların ülkeye çekmeye çalışmaktadır. Etiyopya'da tarım sektörü, tekstil ve deri gibi tarıma dayalı sanayilerde ve turizm sektörünün gelişiminde de yabancı sermayeye büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Yabancı ve yerli özel sektör yatırımlarını teşvik etmek amacıyla, 1992 yılında Yatırım Kanunu (Investment Code) çıkarılmış ve bu güne kadar bu kanunda bir kaç kez değişiklik yapılmıştır.

Etiyopya'da 2010 yılının Ağustos ayında 2010-2015 dönemini içeren beş yıllık kalkınma planı yürürlüğe girmiştir. Söz konusu plan Etiyopya'da sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun giderilmesi için önemli tedbirleri içermektedir. Bu kalkınma planından önce 2006-2010 döneminde yürütülen gelişme ve değişim planı (GAP) da son kalkınma planının uygulanmasında esas teşkil etmiştir. Söz konusu planlarda tarım, sanayi ve altyapı öncelikli konuları teşkil etmekte olup, ülkedeki yaşam standartlarının yükseltilerek yoksulluğun giderilmesinin hizmetler sektöründen ziyade özellikle bu sektörlerle önem verilerek sağlanabileceği hususu benimsenmiştir.

Son kalkınma planına göre Etiyopya ekonomisinin yıllık ortalama minimum %11 ve maksimum %14,9 oranında gelişme göstermesi hedeflenmiş olup, tarım sektörünün ekonominin lokomotif sektörü olmaya devam edeceği ve 2015 yılına kadar tarım sektörünün yıllık ortalama minimum %8 ve maksimum %14,5 oranında gelişme göstermesi hedeflenmektedir. Plan hedeflerine ulaşmak için tarım sektöründe yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının artırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edileceği belirtilmektedir. Özellikle ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan hububat, kahve ve çay gibi ürünlerin üretimlerinin artırılması da hedeflenmektedir.

Ülkede enflasyon giderek azalma göstermiş olup, 2014 yılında %7,4'e gerilemiştir. 2015 yılında %10,1 olan enflasyon oranı 2016 yılında ise IMF tahminlerine göre 7,7'ye gerilemiştir. 2016 yılında sıkı para politikası ve yüksek tarımsal üretim, özellikle gıdalardaki fiyat artışlarını engelleyerek enflasyonun yüksek çıkmasını engellemiştir.

Ekonomik Performans

Etiyopyadaki son ekonomik veriler ülke ekonomisinin global ekonomik krizin olumsuz etkilerinden kurtulmaya başladığını göstermektedir. Global resesyon Etiyopya'nın hem ihracatını hem de yatırımlarını olumsuz etkilemiştir. Tarım sektöründe son yaşanan gelişmeler ümit verici olup, olumsuz iklim koşullarına rağmen ekilen arazilerdeki ve gübre kullanımındaki artış, son yıllarda tarımsal üretimin beklenenden yüksek gerçekleşmesini sağlamaktadır. Ülkede enerji üretimi ise son yıllarda faaliyete geçen üç hidroelektrik santrali sayesinde ikiye katlanarak 2 milyar megawata yükselmiştir. Bu santrallerin tam kapasite ile çalışması durumunda enerji üretiminin %50 artış göstereceği belirtilmektedir.

Etiyopya'da önümüzdeki yıllarda GSYİH'nın hızlanarak artması beklenmektedir. Tarım sektöründe ve tarıma dayalı sanayi sektörlerindeki gelişmeler genel ekonomiyi olumlu yönde etkileyecektir. Etiyopya'da kullanılabilir enerji üretiminin artması ve pazarlama altyapısının gittikçe iyileşmesi neticesinde ülkede daha fazla üretici pazar için üretim yapmaya başlamış olup, bu sayının önümüzdeki yıllarda da gittikçe artış göstermesi beklenmektedir. Gerçekleştirilen kurumsal reformlar, yeni düzenlemeler ve altyapının giderek iyileşmesi Etiyopya'daki ticari faaliyetleri de daha kolay ve daha ucuz hale gelmeye başlamıştır. Ancak, gerek altyapı ve gerekse mevzuat açısından halen ülkede yapılması gereken bir çok eksiklik söz konusudur.

İstihdam

Etiyopya dünyanın en fakir ülkelerinden birisi olması nedeniyle ortalama insan ömrü de oldukça düşük düzeydedir. Ülkede genç nüfusun oldukça yüksek düzeylerde bulunması çalışabilecek durumdaki insan sayısının da oldukça yüksek düzeylerde olmasına neden olmaktadır. Ancak Etiyopya'nın son derece geri kalmış olması ekonominin büyük ölçüde tarıma dayalı olması ve sanayi ve hizmetler sektörünün de gelişme göstermemiş olması nedeniyle ülkede iş imkanlarını da oldukça sınırlı kılmaktadır. Etiyopya'nın istihdam rakamlarına ilişkin gerçekçi veriler bulunmamakta ancak, dünyada işsizliğin en yoğun olduğu ülkelerden birisi olarak bilinmektedir. Bazı kaynakların yapmış olduğu tahminlere göre ülkede işsizlik oranları %40'ın üzerindedir. Özellikle Global kriz yıllarında bu rakamın %50'lerin üzerine çıktığı bildirilmektedir.

Ülkede eğitim düzeyinin son derece yetersiz olması yetişmiş kalifiye eleman miktarını da sınırlamaktadır. İş arayanların çok büyük bir kısmı vasıfsız eleman statüsündedir.

40 milyondan fazla işgücünün bulunduğu Etiyopya'da tarım sektörü, ülke ekonomisinde çok önemli bir yere sahip olması nedeniyle istihdamın da en yoğun olduğu sektördür. Toplam istihdamın yaklaşık %80'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım sektöründen sonra istihdamda hizmet sektörü %13'lük payı ile ikinci sırada yer almakta son derece geri kalmış sanayi sektörü ise %7'lik pay ile istihdama katkıda bulunmaktadır.

Sektörler

Ekonomi genel olarak tarıma dayalıdır. Etiyopya'da ekonomik kalkınma için tarıma dayalı sanayi stratejisi benimsenmiştir. Temel amaç, tarımda yapısal dönüşümü sağlamak, ülkenin insani ve doğal kaynaklarını kullanarak sanayi sektörünü daha verimli hale getirmek ve yeniden yapılandırmaktır. Ülke topraklarının % 45'i ekilebilir yani tarıma elverişli durumdadır. Sulanan arazi miktarı ise toplam arazinin yalnızca % 3'üdür. Tarım Sektörü 2016 yılı itibariyle GSYİH'nın neredeyse %50'sini, ihracatın %80'ini ve toplam istihdamın %80'ini teşkil etmektedir. Ekilebilen alanların yalnızca 1/5'i ekilip biçilmekte ve bu alanlar yalnızca yağmur ile sulanmaktadır. Tarım araç ve gereçleri çok ilkel olduğundan yüksek seviyede ürün alınamamaktadır. Tarımsal üretim, hava şartlarına bağlı olarak değişiklik arz etmektedir. Ancak, bölgeler, yağış miktarı açısından farklılık göstermektedir. Tarım kesimi sık sık ortaya çıkan kuraklık ve kötü tarımcılık uygulamalarından dolayı sıkıntı yaşamaktadır.

Tarım, Ormanlık ve Hayvancılık

2000'li yılların sonlarında tarımsal üretim önemli ölçüde artmıştır. Tarımsal üretimi artırmak ve yiyecek yeterliliğini çoğaltmak amacıyla çeşitli tedbir politikaları belirlenmiştir. Bu tedbirler arasında, kıtlığı erken uyarma sistemi, tarımsal hizmetleri artırmak ve gübrenin daha geniş alanlarda kullanımının sağlanması yer almaktadır.

Buğday, arpa, yulaf, mısır, darı başta olmak üzere çeşitli meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Bunun yanında pamuk, şeker kamışı, muz gibi Akdeniz ürünleri de yetiştirilmektedir. Yetiştirilen ürünler ülke ihtiyacını karşılar. Kahve ise en önemli gelir getiren ihraç ürünüdür. Etiyopya Afrikanın en büyük ikinci mısır üreticisidir.

Tarım üretiminin % 80'ini tahıl, mısır, arpa, darı ve teff (bir tür tahıl ürünü) oluşturmaktadır. Bakliyat ve yağlı tohumlar da önemli ölçüde üretilmektedir. Tahıl tamamen iç tüketimde kullanılmaktadır. Bakliyat ve yağlı tohumlar, daha az miktarda olmak üzere kavun gibi meyveler de komşu ülkelere ihraç edilmektedir. Tarım ürünleri ihracatının önemli bir bölümü küçük işletmeler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kahve, Etiyopya ekonomisi için son derece önemlidir. Etiyopya kahvesine olan talebin küresel ölçekte artış göstermesiyle geçen yıl Etiyopya kahve sektörü hızlı bir büyüme sergilemiştir. Kalitesinden dolayı Etiyopya kahvesi dünyanın dört bir yanına ihraç edilebilmektedir. Ayrıca nüfusun dörtte biri kahve sektöründe istihdam edilmektedir. Tahminlere göre kahvenin Etiyopya'nın GSYİH'na katkısı % 10 oranındadır. Kahve Etiyopya'nın ihracatının yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Dünya Kahve ihracatının %1'i Etiyopya tarafından gerçekleştirilmektedir. Etiyopya Tarım Sektörü periyodik kuraklık, toprak erozyonu, ormanların yok edilmesi, yüksek nüfus yoğunluğu, yüksek vergiler ve zayıf altyapının sonucu ürünlerin pazara ulaşmamasından olumsuz etkilenmektedir.

Etiyopya, Afrika'nın en fazla canlı hayvan varlığına sahiptir. Bunların deri ve postları ülkenin önemli ihracat gelirini oluşturmaktadır. İklim ve tabiat şartlarının müsait olması sebebiyle çok miktarda sığır, at, katır, deve ve koyun beslenmektedir. Ülkede toplam yaklaşık 100 milyon hayvan varlığının 49.3 milyonu büyükbaş, 25 milyonu koyun ve 22 milyonu keçi olmak üzere 47 milyonu küçükbaşdır.

İmalat Sanayi

Etiyopya'da bulunan fabrikalar dokuma, deri, mobilya, çimento, kimyevi maddeler ve sigara üzerindedir. Sanayinin gelişmesi için gerekli olan enerjiden yoksundur. Ülkenin başlıca sanayileri, deri, tekstil, gıda, içki, mobilya ve çimentodur. 2010 yılında sanayi üretimi GSYİH'nın %13 'ünü, 2014 yılında da %114.2'sini meydana getirmektedir. Son zamanlarda tarıma dayalı sanayilere büyük önem verilmekte ve teşvik edilmektedir. Bu amaçla 5 ayrı bölgede sanayi parkları kurulması öngörülmekte, tamamlandığında sanayi sektörüne ciddi katkılar sağlayacaktır. Sanayi parkları projeleri konusunda Türkiye'nin tecrübelerinden yararlanma gayretleri en üst seviyede devam etmektedir. Ülkemizin tecrübesinden yararlanmayı amaçlayan üst düzeyde pek çok ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

İmalat sanayi GSYİH'nın % 5'ini oluşturmaktadır. İmalat sanayinin büyük çoğunluğu devletin yönetimindedir. Ancak, özelleştirme faaliyetleri de başlamış bulunmaktadır. İmalat sanayi üretiminin %40'ından daha fazlasını gıda ve içecek, özellikle bitkisel yağ, un mamülleri ve bira oluşturmaktadır.

Tekstil ve hazır giyim

Tekstil sektörü, 19'u devlete, 14'ü ise özel sektöre ait olan tekstil ve konfeksiyon fabrikalarını ihtiva etmektedir. Anılan sektör, tüm imalat sanayi çalışanlarının yaklaşık % 30'unu içermektedir.

Madencilik

Madencilik sektörünün, Etiyopya ekonomisi içinde önemi azdır. Zaten fazla olmayan doğal kaynaklardan yeterince yararlanılamamaktadır. Etiyopya'da detaylı bir maden rezervleri çalışması bulunmamaktadır. Başlıca madenler, altın, tantal, nikel, diğer endüstri madenleri, platin, demir, fosfat, manganez, potasyum, kaya tuzu, sülfür, betonit, basalt, petrol, kömür, mermer, granit, alçı taşı, kireç taşı, kil ve süngertaşı'dır. Kireçtaşı, kil, mermer üretimi oldukça fazladır. Ayrıca metalik olmayan mineral üretiminde ise büyük artış olmuştur. Diğer taraftan kömür, demir, tantal ve potasyum rezervlerinin olduğu tahmin edilmektedir. Bu madenlerden sadece altın, platin ve tantal işletilmekte ve üretilen altın, platin ve tantal ihraç edilmektedir.

Etiyopyanın en önemli madeni konumunda bulunan Altın ihraç kalemleri içerisinde de önemli bir yer tutmaktadır. Altın üretimi yaklaşık yılda 5 tondur. 2012 yılında İngiliz Firması Nyota Mineral ülkede ilk maden çıkarma lisansı alan yabancı firma olup, Ülkenin güneyinde 52 ton Altın rezervi olan madeni işletmek üzere çalışmalarına başlamıştır.

Tuz üretimi Afar, Dire ve After bölgelerinde gerçekleştirilmektedir. Üretim daha çok iç tüketimde kullanılmaktadır.

Petrol ve Doğalgaz

2010 yılında Petrol ve Gaz aramak için 9 şirkete 17 Lisans verilmiştir. Önümüzdeki 5 yıl içinde petrol ve gaz arama çalışmaları için en az 500 milyon Dolar yatırım yapılacağı beklenmektedir. Etiyopya'da 2015 yılında zengin petrol ve doğal gaz bulunduğu bildirilmiş, petrol ve doğal gaz'ın Cibuti Limanı'na

ulaştırılması amacıyla boru hattı projelerine başlanmıştır. Boru hatlarından birinin yapımını ABD üstlenirken, diğerini Çin yapacaktır.

Sektörde faaliyet gösteren ülkeler ve faaliyet alanları: Çin, İngiltere, Güney Afrika- Altın, Güney Kore-demir ve kömür, Hindistan-kömür ve potasyum, Malezya ve ABD-petrol ve doğalgaz, Kanada-potasyum ve altın.

Ülkede yıllık akan su miktarı 122 milyar M3 dür. Ülke 2.6 milyar M3 yeraltı su potansiyeline sahiptir.

Telekomünikasyon ve Altyapı

Ülkenin engebeli oluşu ulaşımı zorlaştırmaktadır. 35.000 kilometreyi bulan karayolu ile sadece 800 km kadar demiryolu şebekesi vardır. Elverişsiz şartlara rağmen dış hatlarda da çalışan önemli havayolları ağı kurulmuştur. 1997 yılında kabul edilen " Yol Sektörünü Geliştirme Programına" göre ulaştırma sektörü yatırımları birinci önceliğe sahiptir. 2014 yılı sonunda ülkede toplam kara yolu ağının uzunluğu 60466 km'ye ulaşmıştır. Ülke'de yolcu ve yük taşımalarının %90'dan fazlası karayolu ile gerçekleştirilmektedir. Etiyopya karayolu ağı ile Kenya, Cibuti, Eritre, Somali ve Sudana bağlanmıştır. 2010-2015 döneminde çok sayıda yol projesi ihale edilmiştir. Ülkenin tek demiryolu hattı 656 km uzunluğunda Addis Ababa ve Cibuti arasındadır ve inşaatı tamamlanmak üzeredir. Ülkede kara ve demir yolu altyapıları yetersiz olduğu gibi telekomünikasyon altyapısı da yetersizdir. Ülkede 2010 yılında 937438 olan sabit telefon abone sayısı 2014 yılında 1,3 milyona ulaşmıştır. Cep telefonu abone sayısı 2010 yılında 6,2 milyon iken 2014 yılı sonunda 28,3 milyonayükselmiştir. Ülkede bu sektörde devlet tekeli mevcuttur. İnternet hizmetleri son derece pahalı ve yetersizdir. 2009 yılında 56074 olan internet abone sayısı 2013 yılının sonunda 4.4 milyona ulaşmıştır.

Ülkede ticaretin genel olarak kayıtdışı olması, ülkede ticari faaliyetlerin yabancılara yasaklanması, yeteri kadar üretim yapılamaması gibi nedenlerden dolayı bu sektör çok canlıdır. Ticari faaliyetler çoğunlukla yerleşim merkezlerinde kurulan pazar yerlerinde, sergilerde ve fuarlarda sürdürülmektedir. Tercihli ticaret anlaşması nedeniyle Sudan ile Etiyopya arasında mal ticareti serbesttir. Bu uygulama ülkede ticari faaliyetlerin daha da artmasına neden olmaktadır. 2010 yılında bütün iş yerlerine yazar kasa kullanma zorunluluğu getirilmiş ve bu uygulamayla ticari faaliyetlerin kayıt altına alınması hedeflenmiştir.

Turizm

Zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahip olan Etiyopya'da turistleri çeken çok sayıda tarihi ve turistik yerler mevcuttur. Necaşi Mescidi, kutsal olarak kabul edilen Lalibela şehri, Gonder'de Orta Çağ şehri, Tana Gölü, Hararda Surlu şehir ve Antropolojik kalıntıları turistik yerler olarak ifade edebiliriz. Ülkeyi ziyaret eden turistlere daha iyi hizmet sunabilmek için turistik alt ve üstyapıyı geliştirme gayretleri devam etmektedir.

Enerji

Ülkede enerji üretimi yetersizdir. Her yıl programlı olarak uygulanan elektrik kesintileri üretimi ve günlük hayatı olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Ülke çok zengin hidrolik ve jeotermal enerji kaynaklarına sahiptir. Toplam enerji üretim kapasitesi 60000 MW olarak tahmin edilmektedir. Ülkede enerji üretmeye elverişli 9 adet nehir bulunmaktadır. Bu nehirlerin toplam hidroelektrik güç kapasitesi 45000 MW'tır. Hidroelektrik güç kapasitesine ilave olarak 10000 MW rüzgar, 5000 MW jeotermal güç kapasitesi mevcuttur. 2015 yılı sonu itibarıyla toplam kurulu güç 2000 MW olup, Rönesans barajı tamamlandığında ilave 6000 MW eklenecektir. Gelecek 5 yılda 10000 MW ilave elektrik üretilmesi hedeflenmektedir. Daha önce sadece kamuya açık olan enerji sektörü, özel sektöre de açılmış bulunmaktadır. Özel sektör ve yabancı yatırımcılar Enerji üretimi amacıyla yatırım yapabilmekte, ancak ana şebekeye (devlete) satmak zorundadırlar.

Diğer ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkilerini geliştirmek için aktif bir politika izlemekte olan Etiyopya, bu amaçla pek çok uluslararası kuruluşla üye olmuş, çok sayıda ülke ile ikili anlaşmalar imzalamıştır. IMF, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi kredi sağlayan kuruluşlarla yakın ilişkiler içinde olan Etiyopya kontrollü pazar ekonomisi politikası izlemektedir.

Dış Ticaret

Etiyopya'nın Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2015	2016	2017
İhracat	2.697	2.616	2.863
İthalat	16.283	16.408	14.692
Hacim	18.980	19.024	17.555
Denge	-13.586	-13.793	-11.830

Kaynak: Trade Map-ITC

Etiyopya dünyada en az gelişmiş ülkelerden biridir. Diğer az gelişmiş ülkeler gibi Etiyopya'da da tarım sektörü tek büyük sektör konumunda olup, sektörün performansı tüm ekonominin performansına yön vermektedir. Sanayi sektörü ise gelişmenin başlangıç aşamalarında. Tarım sektörü dışında önemli bir üretim gücü bulunmayan Etiyopya sanayi ürünlerinin hemen hemen tamamına yakını ithal etmektedir. Tarımsal ürünlerden elde ettiği ihracat geliri ile sanayi ürünleri ithalatını karşılayamayan Etiyopya ,kronik bir biçimde dış ticaret açığı vermektedir. 2014 yılından itibaren 10 milyar doların üzerine çıkan dış ticaret açığının önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir.

ITC verilerine göre Etiyopya'nın 2006 yılında 1 milyar dolar civarında gerçekleşen ihracatının 2014 yılında 3 milyar dolara ulaştığı 2017 yılında ise yaklaşık 2,9 milyar dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Etiyopya'nın 2006 yılında 5 milyar dolar civarında bulunan ithalatının ise 2016 yılında 16,4 milyar dolarla maksimum değerine ulaşmış, 2017 yılında ise 14,7 milyar dolara gerilediği görülmektedir.

İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

Etiyopya'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler başta Çin olmak üzere Somali, ABD ve S. Arabistan'dır. Ülkemiz ise Etiyopya'nın ihracatında %1,5'lük payı ile 20. sırada yer almaktadır.

SIRA	ÜLKELER	2015	2016	2017
	TOPLAM	2,697,080	2,615,931	2,862,593
1	Çin	304,842	355,17	288,164
2	Somali	303,581	271,215	243,59
3	ABD	190,424	180,021	227,292
4	Sudi Arabistan	197,213	184,655	206,154
5	Almanya	212,977	166,771	195,085

Kaynak: Trade Map

Etiyopya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Etiyopya'nın ihracatının çok büyük bir bölümü tarımsal ürünlere dayanmaktadır. 2017 yılında genel olarak en önemli ihraç ürünleri kahve, susam ve diğer yağlı tohumlar, sebzeler bakliyat ve kesme çiçektir. İlk 5 ürünün ihracatı toplam ihracatın %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Etiyopya kahveyi en çok Almanya, Arabistan, ABD, Belçika ve Japonya'ya, susamı en çok Çin, İsrail, BAE, Türkiye ve Vietnam'a; sebze yi Somali, Cibuti, Arabistan, BAE ve Yemen'e; bakliyatı Vietnam, Endonezya, Pakistan, BAE ve Kenya'ya; Kesme çiçeği ise en çok Hollanda, Arabistan, İngiltere, Norveç ve Japonya'ya ihraç etmektedir.

Son yıllarda Etiyopya'nın ihracatta yüzünü güldüren ve en hızlı gelişme gösteren sektör çiçekçilik olmuştur. 2000 yılında 1 firma ile ihracata başlayan sektör günümüzde 100'e yakın üretici-ihracatçıya sahiptir. 2005 yılında sadece 12 milyon dolar olan kesme çiçek ihracatı 2017 yılında 200 milyon dolara ulaşmıştır.

Önemli diğer bir ihraç kalemi olan canlı hayvan veya bunların etlerinin tamamına yakını civardaki müslüman ülkelere ihraç edilirken deriler AB ve Uzak Doğu ülkelerine satılmaktadır.

GTİP		2015	2016	2017
	TOPLAM	2,697,080	2,615,931	2,862,593
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	775,392	725	937,963
'1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	430,756	480,389	417,208
'0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	251,705	256,894	241,447
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	193,339	220,613	238,347

Kaynak: Trade Map

İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

Etiyopya'nın 2017 yılı toplam ithalatında Çin ilk sırayı almakta, bu ülkeyi sırasıyla ABD, Hindistan, Japonya, İtalya ve Türkiye takip etmektedir. Türkiye'nin Etiyopya'nın ithalatındaki payı %4'ün üzerindedir.

SIRA	ÜLKELER	2015	2016	2017
	TOPLAM	16,282,654	16,408,484	14,692,143
1	Çin	6,073,161	5,088,933	4,858,471
2	ABD	884,02	1,536,832	1,211,235
3	Hindistan	1,151,499	1,301,920	1,090,717
4	Japonya	705,38	659,05	680,16
5	İtalya	490,705	705,332	645,18

Kaynak: Trade Map

Etiyopya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Etiyopya'nın ithalatının büyük bir bölümünü sanayi ürünleri oluşturmaktadır. Petrol yağları ithalatı ilk sırada olup, yıllar itibariyle değişmekle beraber toplam ithalatın %8-15'ini oluşturmaktadır. Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, telefon cihazları, palm yağı, tıbbi ilaçlar, binek otomobilleri, gübreler, demir çelik ürünleri buğday ve turbo jetler büyük çapta ithal edilen önemli ürünlerdir. Etiyopya tarımsal ürün olarak en çok buğday ve palm yağı ithal etmektedir. Bu iki tarım ürününün ithalatı toplam ithalatında %6-7 gibi önemli bir orana ulaşmaktadır.

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
	TOPLAM	16,282,654	16,408,484	14,692,143
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1,363,665	1,277,822	1,052,512
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	697,759	641,825	669
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	445,965	537,596	457
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	422,342	441,306	436
'8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	15,295	289,263	355,878

Kaynak: Trade Map

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Etiyopya Türkiye dış ticareti ise giderek artış göstermekle birlikte ihracatımız henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. 2014 yılında 329 milyon dolar olan ihracatımız 2015 yılında 384 milyon dolara 2016 yılında ise 404 milyon dolarla maksimuma yükselmiş,2017 yılında ise 339 milyon dolara gerilemiştir. İthalatımız ise 2014 yılında maksimuma ulaştığı 67,5 milyon dolardan 2015 yılında 35,7 milyon dolara, 2016 yılında 35,3 milyon dolara 2017 yılında da 31,5 milyon dolara gerilemiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret sürekli ülkemiz lehine fazlalık vermekte olup, 2014 yılında Etiyopya ile olan dış ticaretimiz ülkemiz lehine 261,7 milyon dolar fazlalık vermiş iken, 2015 yılında bu rakam 348,3 milyon dolara 2016 yılında 369 milyon dolara yükselmiş, 2017 yılında da 307 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-Etiyopya Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2014	329,2	67,5	396,7	261,7
2015	384	35,7	419,7	348,3
2016	404,4	35,3	439,7	369,1
2017	338,6	31,5	370,1	307,1

Kaynak: ITC Trade Map ve TÜİK

Türkiye'nin Etiyopya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Etiyopya'ya olan ihracatımızdaki en önemli ürünler demir çelik sektörü ürünleridir. 2017 yılındaki Etiyopya'ya olan ihracatımızın %30'undan fazlasını demir çelik ve ürünleri ihracatı oluşturmuştur. İhracatımızda demir çelik ürünleri dışında hijyenik havlular ve bebek bezleri, plastikten hortum, boru ve bağlantı elemanları, bakır teller, elektrik transformatörleri ve Ayçiçek yağları önemli yer tutmaktadır.

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM	383,596	404,42	338,605
'7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	122,927	69,432	80,954
'7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı	26,186	61,175	18,406
'9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	7,163	10,013	16,162
'3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	5,927	15,898	14,519
'7408	Bakır teller	11,072	14,042	10,263

Kaynak: Trade Map

Türkiye'nin Etiyopya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

Etiyopya'dan olan ithalatımızdaki başlıca ürünler ise başta susam olmak üzere yağlı tohumlar, pamuklu mensucat, kuru bakliyat, pamuk ipliği, ve kahve en önemli yeri tutmaktadır. Etiyopya'dan olan susam ithalatımız 2017 yılı toplam ithalatımızın %60'ından fazlasını oluşturmuştur.

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
	TOPLAM	35,718	35,310	31,527
'1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	13,114	20,103	19,367
'5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. ı geçenler)	0	341	5,054
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	500	381	3,529
'5205	Pamuk ipliği	10,532	7,164	975
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	748	574	893

Kaynak: Trade Map

İletişim

Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Büyükelçiliği Büyükelçi Ayalew Gobeze Workneh

Uğur Mumcu sok. No: 74/1-2, 06700 G.O.P., Ankara

Telefon : 436 04 00

Faks: 448 19 38

E-Mail: ethembank@ttnet.net.tr

Çalışma Saatleri: Pazartesi-Cuma: 08:30 – 17:30

Ticaret Müşaviri

Sn. Zülfikar Kılıç

Ofis : +251 -11 552 88 55

T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Dembel City Center, 10th floor

No: 1002 C-D

Addis Ababa / Ethiopia

Web: <http://addisababa.be.mfa.gov.tr/>

E-mail : addisababa@ekonomi.gov.tr

T.C. Addis Ababa B y kel liĐi
Sn. Fatih Ulusoy
Turkish Embassy
Bole Kifle Ketema, Kebele 03,
House No. 018
P.O. Box 1506
Addis Ababa – Ethiopia
Telefon: +251 11 661 23 21
+251 11 661 31 61
Faks: +251 11 661 16 88
Web: <http://addisababa.be.mfa.gov.tr/>
E-mail : embassy.addisababa@mfa.gov.tr